

POLITICKÁ A SOCIOEKONOMICKÁ GEOGRAFIE

1. přednáška
(verze na web)

POLITICKÁ A SOCIOEKONOMICKÁ GEOGRAFIE

Organizace kurzu
podmínky udělení klasifikovaného zápočtu

Informace o předmětu, studijní materiály:

<http://geography.upol.cz/kgg-psg>

Organizace kurzu:

- 2 hodiny přednášek týdně
- Registrovaná účast: za každou účast *po cejlu dobu* přednášky získá 2 bodů (max. 20 bodů)
- V průběhu kurzu – ovšem pouze do zápočtového týdne – je možné získat i „doplňkové“ body, např. za nalezení chyb ve studijních materiálech
- V zápočtovém týdnu test (max. 60 bodů)
- Zápočet dostanou ti studenti, u kterých přesáhne součet bodů za test, za účast na přednáškách a doplňkových bodů **50 bodů**
- Klasifikace se bude opírat pouze o výsledek testu
- Test je možné dvakrát opakovat v náhradním termínu

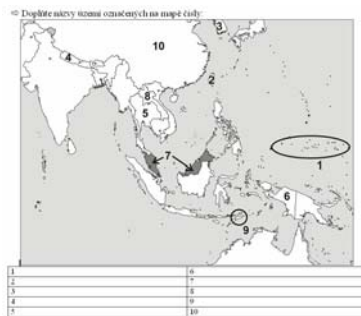

Test v obrazech – orientace:

Test v obrazech – znalosti:

- ☞ mezi Kjetilovy práce patří (3 body):
- a) Politische Geographie (1897)
  - b) Der Lebensraum (1901)
  - c) Staaten vom Isthmus (1916)
  - d) Geopolitik der Pazifiken (1931)
- ☞ Podle Kjetila jsou státy (3 body):
- a) Útvary, které se vlastností podobají nižším organizmům
  - b) Útvary, které jsou podobné rozumným bytostem, ale nemají organický charakter
  - c) Zvláštní druhy organismů, umylové rozumne bytost
  - d) Organizmy, které amotile bojují o svou existenci s jinými státy-organizmy
- ☞ Které zasky podle Kjetila určují vlastnosti států? Stačí vyjmenovat (4 body):
- 1) _____ 4) _____
  - 2) _____ 5) _____
  - 3) _____ 6) _____

Test v obrazech – práce s textem:

© © 3. téma Výchovná úloha

pročtěte si následující text:

Teleskópní podíl roku 1821 a již roku 1835 vzniklo na dobytém území Nové Španělska, které v osm století daleko na sever na území dnešních USA. Nezávislé španělské vyhlášení a genocida (jedna z největších v dějinách lidstva) přivedla obyvatel, kolonizaci pod všechnu národní v Evropě v roce 1810 k rozpadu jeho za nezvládnutí. Ta byla vyhlášena po novém porážce v roce 1821 a roku 1824 vznikla federativní republika. Roku 1845 se Mexiko ustupně postavilo proti americké Teroru Spojených států amerických. Následovala občanská válka (1846-48) a na základě embargo z Španělska Evropa Mexiko postoupila USA celou oblast od Kalifornie po Nové Mexiko. Následovalo období hospodářské krize, konzervativních republikánů a autonomií. Roku 1857 pěti pokrokovější strany vyvolala občanskou válku, ze které vyšel vítězný liberální v čele s Benito Juárezem. Po šesté-šestiměšestmácti lety intervenci roku 1862 bylo vyhlášeno císařství (pod Maximilianem). V roce 1867 byl intervenci poráženi a republika byla obnovena. Roku 1910 vznikla diktatorského režimu Porfiria Díaz začala mexická revoluce (1910-17), v jejím čele stáli Pancho Villa a Emiliano Zapata.

Odpovzte na následující otázky:

© Osmořetní Mexika v roce 1821 bylo z Mexika Španělska (3 body):

- a) osmi
- b) nepřítel
- c) občanská
- d) první občanská

© Federace v Mexiku vznikla (3 body):

- a) vyhlášením nezávislosti federalizovaní kolonie
- b) slava
- c) spojením domů nezávislých států

POLITICKÁ A SOCIOEKONOMICKÁ GEOGRAFIE

Obsah a předmět
politické geografie

Literatura:

Základní:

- Baar, V., Rumpel, P., Šindler, P. (1996): *Politická geografie*. Ostravská univerzita, Ostrava.
- Ištók, R. (2003): *Politická geografie a geopolitika*. Prešovská univerzita, Prešov.
- Šindler, P. (1986): *Základy politické geografie*. PedF, Ostrava.
- Tomeš, J. a kol. (1997): *Školní atlas Dnešní svět*. Terra, Praha.
- Waisová, Š. a kol. (2007): *Atlas mezinárodních vztahů*. Čeněk, Plzeň.

Literatura:

- Doplnková:
- Honzák, F., Pečenka, M. (1995): *Státy a jejich představitelé*. Libri, Praha.
- Hnízdo, B. (1995): *Mezinárodní perspektivy politických regionů*. Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, Praha.
- *Lexikon zemí '96*. Fortuna Print.
- Liščák, V., Fojtík, P. (1996): *Státy a území světa*. Libri, Praha.
- Mezinárodní politika (měsíčník)

Web:

- <http://www.politicalresources.net/>
- <http://www.geohive.com/cd/index.php>
- <http://www.worldstatesmen.org/>

Vztah mezi geografickým prostředím a politickými jevy a procesy

- základem PG jsou ...
- geografické prostředí
  - politická organizace prostoru
- mezi nimi existují oboustranné vazby ...
- prostředí ovlivňuje prostorovou dimenzi politiky (ale neovlivňuje ji výlučně)
  - politika ovlivňuje prostředí (ale neovlivňuje ho výlučně)

---

prostředí ovlivňuje politiku ...

pro vznik a územní podobu
Britského impéria byly mj.
důležité:

- ▣ ostrovní poloha ⇒ jediná cesta k vyřešení problému národní obrany byla převaha na moři ⇒ po jejím získání nástroj imperiální expanze
- ▣ mořské proudy ⇒ dopravně únosné směry expanze ⇒ kolonizace určitých teritorií

---

prostředí ovlivňuje politiku ...

pro podobu Polska byly
důležité mj.:

- ▣ řeky ⇒ podpora komunikace v ose povodí ⇒ vznik historických státních útvarů vázaných na povodí s jádrem na řece v centrální poloze

---

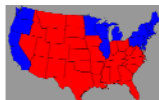

---

prostředí ovlivňuje politiku ...

pro způsob voleb amerického
prezidenta byly důležité (konec 18.
století) velké vzdálenosti a pomalé
komunikace

- ⇒ nemožnost zorganizovat celostátní volební kampaň a uskutečnit volby v jednom dnu
- ⇒ každý stát zvolil podle své velikosti jistý počet zástupců
- ⇒ ti se následně sešli v hlavním městě a provedli volbu prezidenta

---

---

politika ovlivňuje prostředí ...

- proč je to v cizině „jiné“?
  - vypadají jinak
  - fungují jinak
  - myslí jinak (?)
- zjevné ve fyzické sféře
- často zjevné i v socioekonomické sféře
  - Olmütz / Holomóc / Olomouc / Olmik
- někdy ale nezřetelné
  - proč žijí v Hodoníně Češi a ve Skalci Slováci?
  - proč Češi vstávají tak brzy do práce?

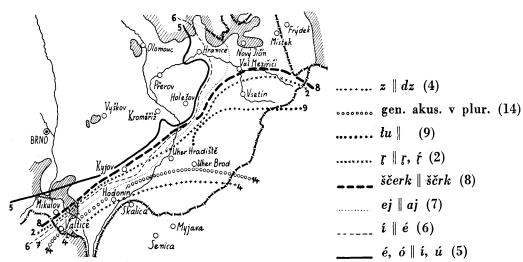

Odbočka ... aneb „pouze izoglosa ř/r“?

Obr. 2. Schematická mapa hranice hanácko-slovenské.

Základní pojmy ...

□ STÁT

□ NÁROD

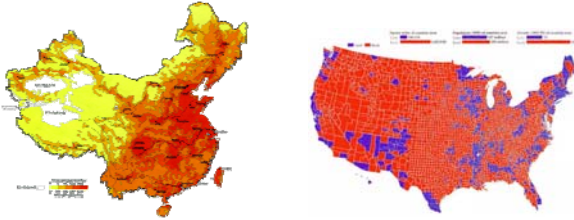

... a základní problém

- mapa hustoty osídlení x mapa prezidentských voleb v roce 2000 – v čem je rozdíl?

Definice politické geografie

- Politická geografie je geografická disciplína zabývající se vzájemným vztahem a působením geografického prostoru s politickými procesy a jevy v něm. (KLASICKÁ DEFINICE)
- Politická geografie je studium procesů, které vytvářejí národy a státy ve složitých vazbách a souvislostech s geografickým prostředím. (GARDAVSKÝ (1994))

Řada dalších definic, které ...

... mají společné jen to, že je v nich použit přívlástek *politický*

Takže nakonec i názor, že ...

- ❑ ... jde o politické studie realizované geografy využívající techniky spojené s prostorovou perspektivou
- ❑ nejasná definice i proto, že PG nemá vlastní teoretická východiska, ale „vykrádá“ politologii a částečně sociologii, historii a ekonomii
- ❑ výrazně interdisciplinární

Do politické geografie „patří“

- ❑ výzkum všech jevů, jejichž existence nebo rozmístění je závislé na politických poměrech státu či oblasti (hlavně studium toho, jak toto rozmístění stát ovlivňuje)
- ❑ Výzkum všech jevů, jejich existence nebo rozmístění je závislé na existenci národů

Hlavní témata politické geografie

- ❑ Politická mapa světa a její změny
- ❑ Poloha státu a její hodnocení
- ❑ Hranice
- ❑ Klasifikace států podle nejrůznějších hledisek
- ❑ Volební geografie
- ❑ Vývoj organizace prostoru (změny center a periferií a podobně)

A dále:

- ▣ Téma závislosti a světového řádu
- ▣ Vztah mezi státem a národem
- ▣ Vztah mezi státem a obyvatelstvem (jak se vzájemně ovlivňují)
- ▣ Globální problémy lidstva (válka a mír, ekologické hrozby, populační exploze ...)
- ▣ ... a vše, co prohlásí za politickou geografii političtí geografové...

Základní metodologické přístupy

DŘÍVE:

- ▣ Geografický determinismus
- ▣ Sociální darwinismus
- ▣ Voluntaristický indeterminismus

DNES:

- ▣ „Člověk je součástí přírody, podléhá jejím vlivům, ale sám ji přetváří v souladu s přírodními zákony, které změnit nemůže.“

Metody

- ▣ Hledání podobností forem (HOMOLOGIE) a funkcí (ANALOGIE)
- ▣ Klasifikace a vymezení typů politických jednotek (TAXONOMIE, TYPOLOGIE)
- ▣ Další metody historie a soc. geografie – ale značně redukované
- ▣ ~~Terénní výzkum ?!~~

Politická geografie v chápání jiných ...

- pro mnohé přírodovědce jen „politologie stravitelnou formou“ případně něco podezřelého, co si asi spletlo fakultu
- pro politology:
  - buď geopolitika + „politologie s mapou“
  - nebo „něco určené k tomu, aby politologové našli Krym“
- pro ostatní: ???
